

Glasilo
„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Odgovorni urednik:
Jakob Dimnik,
učitelj v Ljubljani.

Št. 23. Ljubljana, 1. grudna 1894. XXXIV. leto.

Vsebina: Pravila društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani. — „S.“: Deželna učiteljska konferencija v Gorici. — —ž—: Čitanke na jednorazrednicah. — Naši dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

P r a v i l a

društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani.

- § 1. Ime društva je: „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“.
- § 2. Namen društva je: zgraditi v Ljubljani poslopje za zavod pod zgornjim naslovom, v katerem se bode skrbelo za učiteljske otroke in sirote *a)* v moralnem in *b)* v gmotnem oziru. — Z moralnega stališča skrbelo se bode zlasti s tem, da bi gojenci in gojenke v šolski dobi vse svoje moči posvetile verskim in šolskim zahtevam, da bi v kakoršnikoli obliki v pravdnosti ne grešili in da bi se pripravljali za prihodnje življenje. — V gmotnem oziru se bode pa pazilo, da bi v zavodu gojenci in gojenke bile tako preskrbljene, kakor v vravnanem očetovem domu.
- § 3. Sredstva tej nameri so: *a)* zbirati udnino, izdavat spise in prirejati predavanja, koncerte in razstave; *b)* darila in posebne ustanove; *c)* čisti dohodek „Učiteljskega Tovariša“, oziroma „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“ in družih knjig, ki jih izdaje „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“.
- § 4. Društvu more pristopiti vsak neoporečen državlján, če se oglasi pri društvenem vodstvu (odboru). Ako bi se vsprejem odrekél, odboru ni treba navajati razlogov.

- § 5. Društveniki so: *a)* pokrovitelji; *b)* ustanovniki; *c)* pravi; *e)* podporni in *d)* častni.
- § 6. Pokrovitelj more postati: *a)* vsakdo kakoršnegakoli stanu, ako plača društvu 100 gld. (200 K) jedenkrat za vselej ali pa po obrokih v teku dveh, treh ali štirih let; *b)* vsako učiteljsko društvo, ako plača društvu 100 gld. (200 K) jedenkrat za vselej ali pa po obrokih v teku dveh, treh ali štirih let; *c)* občine in razna društva in korporacije pod enakimi pogoji, kakor pod *a)* in *b)*.
- § 7. Ustanovnik postane lahko vsakdo kakoršnegakoli stanu, vsaka občina in društvo, ako se zaveže plačevati na leto po 5 gld. (10 K).
- § 8. Pravi društvenik je vsak ljudski učitelj ali učiteljica, ki je pristopil društvu kot pokrovitelj ali ustanovnik, ali če plačuje društvu na leto po 1 gld. (2 K).
- § 9. Podporni društvenik more postati vsak prijatelj šole in ljudskih učiteljev, kateri društvo kakor si koli bodi podpira.
- § 10. Častnim društvenikom izvoli občni zbor takošnje osebe, ki so si pridobile posebnih zaslug za zgradbo konvikta, za ljudsko učiteljstvo ali za ljudsko šolstvo sploh.
- § 11. Vsak društvenik ima pravico vdeleževati se društvenih shodov in koncertov ter pri shodih govoriti in predlagati; pravi društveniki imajo pa tudi pravico glasovati, voliti in voljeni biti.
- § 12. Vsako učiteljsko društvo ima pravico toliko zastopnikov dotičnega učiteljskega društva z virilnim glasom poslati v društveno vodstvo (odbor), kolikorkrat je v § 6. določeno pokroviteljino vplačalo.
- § 13. Društvena opravila oskrbuje devet voljenih odbornikov in zastopniki z virilnim glasom posameznih učiteljskih društev v smislu § 12., ki imajo iste pravice, kakor voljeni odborniki. Ti volijo izmed sebe predsednika, prvega in drugega podpredsednika, tajnika in blagajnika. Vsi funkcionarji morajo stanovati v Ljubljani ter opravljajo svoj posel brezplačno.
- § 14. Društveno vodstvo (odbor) sklicuje občni zbor in vsakoršne društvene shode, prireja koncerte, predavanja in razstave ter izdaje knjige.
- § 15. Odborovi sklepi so veljavni, če je vsaj pet izvoljenih odbornikov prisotnih. Odbor sklepa z nadpolovično večino glasov prisotnih odbornikov; kedar je pa jednako glasov, pa odloči predsednik. Zapisnike odborovih sej podpisujejo vsi prisotni odborniki.
- § 16. Predsednik reprezentuje društvo osobno in pismeno, predseduje v odboru, v občnih zborih in shodih ter podpisuje s tajnikom

in blagajnikom vse spise. — Podpredsednika zastopata predsednika v vsakem slučaju.

- § 17. Tajnik skrbi za vsa pisarska dela ter podpisuje s predsednikom in blagajnikom vse listine ter pripravi vse potrebno za zborovanja in daje pri njih pojasnila.
- § 18. Blagajnik prejema ves denar proti potrdilu ter objavlja četrletno vse dohodke v glasilu „Slovenskega učiteljskega društva“, izplačuje po predsedniku nakazane zneske in oskrbuje blagajnični dnevnik. Nabrani denar mora zanesljivo in plodonosno naložiti. Gotovina, vrednostni papirji in hranilne knjižice spravlja v društveno blagajnico, od katere imajo po jeden ključ predsednik, tajnik in blagajnik. Pri občnem zboru mora predložiti natančen račun o oskrbovanji društvenega premoženja.
- § 19. Pregledovalci računov poročajo četrletno odboru in vsako leto pa občnemu zboru, v kakošnem stanu so računi, knjige in blagajnica. Vsako četrletje, kadar se občni zbor razpiše in tudi drugokrat med letom, če se pokaže potreba, skliče predsednik pregledovalce računov, kojim mora blagajnik predložiti vse pripomočke, da morejo natančno pregledati knjige, račune in blagajnico.
- § 20. Ako zahteva pet odbornikov odborovo sejo pismeno, jo mora predsednik sklicati v 14 dneh.
- § 21. Društvo zboruje vsako leto, ko je občni zbor Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani. Izvanredne občne zборе sklicuje društveno vodstvo, kadar se pokaže potreba, ali če vsaj tretjina pravih društvenikov pismeno to zahteva ter naznani predmet dotične razprave. — Občni zbor sklepa z nadpolovično večino glasov prisotnih pravih društvenikov. Ako se pri volitvi ne doseže nadpolovične večine glasov, vrši se ožja volitev med tistimi, ki dobé največ glasov. Pri enakih glasovih odloči žreb.
- § 22. Dnevni red občnega zbora je: *a)* poročilo o društvenem delovanju preteklega leta in o proračunu za bodoče leto; *b)* pregled letnega računa; *c)* sklepanje o posebnih nasvetih; *d)* dovoljenje izrednih društvenih stroškov; *e)* prememba pravil; *f)* sklepanje o razpustu društva; *g)* volitev društvenega vodstva (odbor); *h)* volitev treh pregledovalcev računov; *i)* volitev treh razsodnikov v društvenih prepirih; *j)* razni predlogi in nasveti.
- § 23. Prepire med udi razsoja društveno vodstvo (odbor); prepire med udi in društvenim vodstvom pa na občnem zboru izvoljeni razsodniki.
- § 24. Društvo se razide in neha, če to občni zbor veljavno sklene, ali pa če se oblastno razpusti; sicer pa neha stoprav tedaj, ke-

dar doseže v § 2. naznačeni namen. — Če se društvo poprej razide, oziroma če je oblastvo razpusti, pripade vse premoženje „Društvu v pomoč učiteljem, njihovim udovam in sirotam na Kranjskem“ v Ljubljani in za veljavnost sklepa o razhodu društva pri občnem zboru je potreba prisotnosti treh četrtin pravih društvenikov, od katerih morata dve tretjini glasovati za razhod.

§ 25. Ako se društvo razide vsled doseženega svojega namena, preide vse društveno premoženje v oskrbovanje „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“. Pogoji, pod katerimi se bode dovršeni konvikt izročil „Slovenskemu učiteljskemu društvu v Ljubljani“, določili se bodo svoj čas v posebni listini tako, da se ne bode konvikt smel nikoli odtegniti namenu, določenemu v § 2. teh pravil.

Št. 10261

Ustanovitev društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani na podstavi teh pravil se ne prepove.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko, Ljubljana, dné 17. vel. srpana 1894.

Za c. kr. deželnega predsednika:

Schemerl m. p.

Deželna učiteljska konferencija v Gorici.*

(Dalje.)

Ker je njih morala zložna, se ni čuditi, da so oni doprinašali in še doprinašajo brez strahu, izogibaje se določbam državljanskega zakonika, stvari, ki se zde nam, ki smo vzgojeni na podlagi krščanske morale, neverjetne. Omenili smo že, da v katekizmu teh gospodov nima pomena šesta božja zapoved. Ali je pa to tudi osrečuje? Le berite dotične izjave Göthejeve in mnogih drugih; zadostuje poznati, na kak način so umrli slavni možje, ki so širili ideje, o kateri tu razpravljamo, in v svojo žalost se vsakdo prepriča, da niso bili tako srečni, kakor Béranger, Littrè, Zaharia, Werner, Friderik, Schlegel in toliko drugih, ki so se vrnili k Bogu in so potem živeli in umrli srečno in zadovoljno.

Ali če taki nauki niso bili sposobni zagotoviti sreče posameznikom in učenjakom, niso tudi sposobni zagotoviti trdnosti in нравstveno odgojo učeči se mladini, in to toliko manj, ker jim manjka, kakor smo dokazali, znaka enote in vesoljnosti. To jasno dokazujejo poskusi s podukom svetne morale, ki so se delali na Francoskem.

Kdor bi hotel primerjati različne navode, ki so se izdali gledé na poduk svetne morale na Francoskem po ljudeh, ki so bili v stvari večšaki, najde neštevilno nasprotij med njimi, tako da je nemogoče se

* Na str. 345. v 16. vrsti mora stati namesto „tajiti“ pravilno „gójiti“.

v njih znajti. Leta 1889. je bilo v rabi nič manj kakor 119 ročnih knjig o svetni morali v javnih šolah na Francoskem. Navedem naj vsebino najbolj razširjene knjige Laloi-tove, ki ima napis: „La première année d'instruction morale et civique“. Knjiga ima 180 strani, katerih samo osem govori o morali v ožjem pomenu, to je o dolžnosti ljudij proti samim sebi in proti bližnjemu. Ostali del knjige govori na široko o družini, o šoli, o človeški družbi, o poklicu, o hranilnicah, o zavarovalnicah, o rokodelstvih, o poljedelstvu, o trgovini, o delu, o službah, o državnih napravah, o dolžnostih in pravicah državljanov. Poglavlja, ki govoré o dolžnosti do samega sebe, povdarjajo posebno zapovedi o zdravstvu, to je čistobo, prezračevanje sob in sploh prostorov; varovati se prepiha, telovadbo, skrb za razvitek inteligentnosti in boj proti strastim. Kot zadnja sankcija so priložena posameznim poglavjem dotična besedila kazenskega zakonika.

Tedaj se ni čuditi, da je nek učitelj vskliknil, ko so se razvile ideje o morali na tak način: „morala je samo predsodek“ uvaževaje velike razločke med posameznimi teksti naukov o morali, ki so se učili po šolah, in z ozirom na to, da je morala vsled tega jako trpela, je bil prisiljen minister za javni uk, Bourgeois, priznati v nekem govoru, ki ga je imel 4. vel. srpana 1890 v Sorboni, potrebo jedinstvene morale. Ali šolski upravi se nikdar ne posreči jo določiti in bilo bi naravnost izzivanje zdrave pameti, ako bi posveten papež določeval zapovedi morale in ob enem tudi pregrehe proti liberalnim načelom. Bila bi v največji zadregi, ako bi dobil nalogo sestaviti tako ročno knjigo, ker bi ne vedel, kake ideje naj stavi za podlago svojemu delu, ker eni se hočejo popolnoma naslanjati na pojem domovine in človekoljubja, tretjim pa ne zadostujete ti temeljni ideji.

Kake nasledke prinaša tak poduk morale, kaže jasno vedno množeče se število hudodelstev, statistika kaznjencev, grozna spridenost mladine. In to je pač naravno, kajti brez Boga je nemogoča vzgoja, pokorščina in celo medsebojno spoštovanje: *Initium sapientiae timor domini*.

Kdor ne veruje temu napredovanju, naj bere sodbo Durny-jevo o npravstvu francoske mladine, ki hodi v javne šole. A najhujše pri tem je, da ljudstvo, ki bo slišalo, da morala, ako jo spremlja resnica, priganja človeka k čednosti, je začetek omike, zatiranje človeške dostojnosti, voditeljica v izvrševanju poklica, da ta morala se določuje po vesti posameznika, bode se čutilo popolnem prosto, da uganja karkoli mu ljubo.

Najgrenkejši sad poduka brez verske morale bo tedaj socijalni prevrat. Ako se namreč enkrat prizna načelo, da človek more določiti moralo, v ktorej se ima vzgajati mladina, brez ozira na vero, odpade morali podlaga, vrednost in sankeija. Ako je človek vir, vodilo in

smoter moralnosti; ako ne obsega krščanstvo večne resnice morale, v kterej je zapopadena društvena morala, tedaj manjka višji princip, ki bi bil sposoben brzdati zmote posameznikov. Potem takem bi bil popolnoma opravičen revolucionarni socializem, ki hoče uničiti sedanji socialni red. Potem ne bode mogoče krotiti množice drugače, kakor s surovo silo. Ali mi vprašamo, kdo bode brzdal one, ki imajo ali predstavljajo silo, ako se spomnijo, da morala ni nič drugega nego predsodek, kakor se je izrazil oni francoski učitelj? Odgovor na to daje zgodovina poznejšega rimskega cesarstva, zgodovina francoske revolucije minolega stoletja. Ideja občega blagostanja in zaporednega razvitka človekoljubnosti, kteremu je treba podvreči zasebne koristi, zasebno prepričanje, ne zadostuje pač, da ukroti strast. Ako nočeš poznati Boga kot gospoda nebes in zemlje, prideš dosledno do tega, da ne priznavaš nobene oblasti, nobenega gospodarja: Morala brez Boga, morala brez vere pelje neizogibno k anarhiji na polju morale, politike in socialnega življenja. Strah obide človeka, ko misli na grozne nasledke takih sistemov.

Polen groze pred takimi nauki in iz ljubezni do mladine, katero bi rad videl rasti v vseh čednostih, mislil sem, da mi je dolžnost, opozoriti vas, častiti odgojitelji, na brezno, h kateremu vodijo ti nauki, in pokazal sem Vam v kratkih besedah njih bistvo, njih vir, razvitek in nasledke. Tu mi pride ravno prav izrek Lambruschinijev, kateri piše: „Podlaga političnemu redu mora biti moralni red, in podlaga moralnemu redu odgoja, ona odgoja, ki odpira in vodi na pravo pot duha; ne ona, ki ga tlači in kvari ali pa unema, ona odgoja, ki združuje spekulativno življenje s praktičnim, mestno življenje z družinskim, življenje na tem revnem svetu z večnim življenjem v nebesih“.

O stvari, katero danes razpravljamo, sodi on tako-le: Je zakon, ki vlada človeškega duha in ga vodi. Ta zakon ga opozarja náse, pa mu vendar daje na prosto, ali se ga hoče držati ali ne. Človek izvê o njem po notranjem glasu svoje vesti, po zunanjem glasu narave in po živej besedi božji. Poznavati in izvrševati ves zakon morale edino le po vodilih pameti in vesti, bilo je nemogoče tudi nedolžnemu človeku; radi tega bilo je treba božjega razodenja, katero pojasnjuje in popolnjuje ostali dve manifestaciji moralnega zakona in daje temu znak verskega zakona in zunanjega pozitivnega zakona, in ker se razodeva kot božja volja, ustanavlja dolžnost. Razven tega je človek po svojej naravi nagnjen k družbi in tedaj je treba, da notranji zakon njegovega duha je temu primeren, in da se javi na zunanje in veljavno. Od tod prihaja opravičenost društvene avtoritete, verske avtoritete, družinske avtoritete; vse tri so potrebne za razvitek odgoje človeškega bitja. Oni zakon tedaj, ki vlada človeški duh, ga ne postavlja za svojega neomejenega gospoda, takó da sam zadostuje svo-

jemu smotru brez tuje pomoči. Zakon posvečuje in varuje нравsko prostost dečka, ali ob enem ga stavi, in to je neizogiben pogoj lastne odgoje, pod avtoriteto Boga, družine, človeške družbe, cerkve.

Naj tu še opomnim izrek nekega francoskega akademika: „Verski poduk v ljudske šoli ni samo najvažnejša stran poduka, ampak verski duh ga mora skoz in skoz napajati in biti podlaga morali“.

In Saint-Marc-Girardin trdi: „Edino le vera je trdna podlaga odgoji. Brez verskega poduka ni mogoč dober sistem odgoje“.

Meni se je tem bolj zdela dolžnost, opozoriti Vas na te stvari, vredni sodelovalci moji, da boste vedeli, da besni boj med krščanstvom in ateizmom, in ker skušajo tudi pri nas omajati naravno središče pedagogike, ki je krščanski spiritualizem, ter rabijo filozofijo kot sredstvo, da bi ga preložili v humanizem. In potem je bila moja želja, raztolmačiti Vam, kar je rečenega v poglavju, ki sklepa pojasnila pridejana našim učnim načrtom.

Ker je prebivalstvo te dežele po vsem vdano krščanskim idejam in se nikakor ne misli od njih ločiti, rastel bode Vaš ugled v onem razmerji, kakor se bode svetila čast Vašega stanu, in da govorim z Lambruschini-jem, v onem razmerji, kakor bode rastla pri Vas samih pametna in znana ljubezen do otrok, katera izvira iz vere, v onem razmerji, kakor boste znali ne samo z besedami, ampak tudi z zgledom, z neomadeževanim življenjem buditi v svojih gojencih zavest odgovornosti za vsa njihova dejanja, notranja in zunanja, bodisi v domačem, kakor tudi v javnem življenju. Ta stran delovanja učiteljev, ki se nikdar dovolj ne uvažuje, imela bode mnogo vspeha, ako se združi z naporu učiteljev verstva, da se pride do tega, da ponesejo gojenci, kakor je rečeno v omenjenih navodih, iz šole v praktično življenje razven delavnosti in odločnega nagnjenja izobraziti se v vseh strokah vede, tudi trdno vero v svoj večni poklic.

Postavil sem, seveda, v vrsto odgojiteljev učitelje verstva; govoril sem o njih kot o pravih sodelovalcih v šoli. Gorjé šoli, v kateri se duhovnik ne zanaša na učitelje, in kjer se učitelj vede kot tekmeč duhovnikov, in se ne smatra kot njega zvesti sodelovalec.

Ako bi jaz, kot oseba svetnege stanu, hotel priporočati duhovščini, da naj se žrtvuje z vso gorečnostjo pri podučevanju vere in morale v šolah, ako bi jo hotel priganjati, da naj se pripravljajo z vso marljivostjo za uk, lahko bi se mi očitala v tem smelost. Zato pa tudi ne govorim o svetem in vzvišenem njih poklicu, in sklenem svoj govor z besedami našega Gospoda, ki se berò pri sv. Matevžu: „Qui fecerit et docuerit, magnus vocabitur in regno coelorum“.

Konečno izjavljam, da se čutim srečnega, da živimo v državi, kjer še velewa zakon podučevati verstvo, kjer smo pod pokroviteljstvom tako pobožnega vladarja, kakor je naš premilostljivi cesar

Franc Jožef I., kteremu želim za svojo osebo, in — mislim, da sem v to pooblaščen — tudi v Vašem imenu, iz vsega srca, da ga ohrani Bog še mnogo let v blagor narodom, ktere on tako modro vlada in vodi v prid vesoljnemu miru, od katerega ima tudi šola toliko koristi, in imajo narodi toliko neprecenljivih dobrot.

„S.“

(Konec prih.)

Čitanke na jednorazrednicah.

V „Učit. Tov.“ l. 1894. str. 257 govori gospod „Zc.“ o čitankah na jednorazrednicah. Prav je, da bi se izboljšale sedanje pomankljive čitanke. Gospod „Zc.“ pa zahteva jednorazrednicam nekaj posebnega, namreč „Jednorazrednicam jedno čitanko“. To je precej lepo rečeno, a ne storjeno in izpeljivo. V onem članku je zelo malo povedanega o jednorazredničnih čitankah, ker se spodobi takej stvari nekoliko več besedi. No, hočem tudi jaz nekaj vrstic porabiti za svoje mišljenje, ker bi morebiti kdo njega poslušal in pričel „graditi“ jedno samo knjigo.

G. „Zc.“ odločno trdi, da sedanja množica čitank (Začetnica, Prvo, Drugo, in Tretje Berilo) ni koristna, ter pravi, da se večina berilnih spisov niti temeljito niti površno ne more poučiti. Kako je mogoče to trditi? Povedanih ni nobenih obširnih dokazov o koristi čitank, in ni navedenih nobenih berilnih vaj, ki se ne dajo „niti površno proučiti“. Jaz pa mislim, da so v gotovi meri koristne sedanje čitanke, dokaz, da so slovenski učitelji v dobi, ki se rabijo te čitanke, izobrazili tisoče otrok in jim podali marsikaj koristnih nauk. Temeljito in površno se je proučilo mnogo iz njih, le onih sestavkov ne, katerih knjige nimajo. In g. „Zc.“ pravi to vsem sedanjim čitankam, tedaj tudi Žumer-Razingerjevemu Abecedniku in Prvemu Berilu. Tukaj jaz tudi pravim, da sta sestavljeni posebno omenjeni knjigi zelo spretno in dovršeno, slabo in pomanjkljivo pa le Drugo in Tretje Berilo. O pravi koristi jedne same čitanke govorim spodaj, sedaj opomnim gospodu „Zc.“ le še lahkomišljeno zapisani stavek „Le tako (ako bo jedna čitanka za vso jednorazrednico) bodo dobri (kaj pa slabi?) učenci v zadnjem šolskem letu poznali svojo čitanko tako temeljito, kakor pozna gospodar svoje domovanje“. Povem Vam, da poznajo „temeljito“ dobri učenci tudi sedanje čitanke, ne vedo navadno ničesar, da so slabe. Bog ne daj, da bi otroci poznali vso slabost čitank. Kako malo bi se naučilo v šoli, malokdo bi kupil z veseljem čitanko višjega razreda, in ako pozna gospodar slabo domovanje, ga lahko popravi, učenec si ne more svoje čitanke.

Knjiga obsegajoča Abecednik, Prvo, Drugo in Tretje Berilo za dobo 6 let, veljala bi vsaj 1 gld. To je znesek, ki ga da veliko očetov in mater poleg računice, tablice in družih potreb s težkim srcem, ako bi tudi vedeli, da so potem prosti tega davka ze vselej. Bolj lahko je dajati vsako leto majhen znesek (liki plačilu za otroke). Kako nerodno je, ako sta dva, trije, štirje iz jedne družine v šoli. Ako je knjiga za vsako stopnjo, lahko rabi jeden Drugo, drugi Tretje Berilo. Ako je pa za vsa leta jedna knjiga, mora tudi vsak otrok imeti svojo jedno knjigo in stariši morajo dati 2, 3, 4 gld. za knjige, med tem, ko bi izdali za razdeljene knjige več otrokom le majhen znesek, ker rabi vsak mlajši knjige starejših. Seveda se raztrga kak del one namišljene knjige, recimo Prvo Berilo in treba je kupiti bratu ali sestri novo knjigo. Ali morebiti ne bi razpadla ravno tako jedna čitanka za vso jednorazrednico? Žalibog prehitro. Ko bi se dalo 6letnemu otroku težko knjigo za 1 gld, ali bi jo revček varoval 6 let? Nikakor ne. Tako hitro bi jo razdejal, kakor sedanji Abecednik. Vsak ve, kako učenci naglo razbijejo knjige. Če jo vedno sam varuje, ga vendar doleti kak dež, knjiga pade v blato in doma so knjige često v najslabših kotih. Žugajte, svarite, vse je zastonj, za 6letnega otroka je hudo prevelika zahteva varovanje debele knjige za 1 gld. dolgih 6 let. Mimogrede opozarjam na ohranitev knjig za poznejša leta. Dijaki srednjih šol imajo za več let odločene knjige vse razbite, to so posebno razne slovnice, pravijo jim že v dveh letih „špeh“ (sit venia verbo). Ne brez pravice. Blizu vse so brez listov, oguljene, mastne, da takoj iščem posodo vode za umivanje rok, ker sem pogledal pri dijaku, kaka je izdaja te ali one knjige. In sedaj naj varuje učenec ljudske šole knjigo 6 let?

Da svoje prepričanje, kako nepraktično je delati jeden obseg za preveliko množino raznih reči, bolj dokažem, ker je pomenljiva vsaka preosnova čitank, podajam primere iz navadnega življenja. Nekdaj so narejali stavbe, palače, vojašnice z jednim samim poslopjem. Nastal je ogenj ali druga nesreča in končano je bilo vse. Zato se mi zdi novejša vojašnica pri cerkvi sv. Jez. Srca v Ljubljani bolj pametno zidana, kakor ona pri sv. Petru in v bližini takozvana sladkorna tovarna ali nekdanja vojašnica v Kolizeji. Ako se v novi vojašnici, obstoječi iz več poslopij, podre jeden del, ostane vendar še kak ostali del uporabi. Tako obstoje dandanes iz več oddelkov skoro vse velike tovarne (velika tobačna tovarna v Ljubljani). Res je treba več prostora in sten, kakor več platnic pri čitankah, a s tem je večja varnost za obstoj. Kakor so male reči v nevarnosti, tako so velikanske. Tedaj oni način zidanja, kakor ga ima žuželka „termit“ v Afriki, da je vsa „republika“ v jedni kopici, se je opustil dandanes pri večjih stavbah. — Nekateri ima veselje, da si da vezati skoro 1 *dm* debelo knjigo za

spisovanje in nabiranje muzikalij. Pride (izobražen) prijatelj, kateri hoče knjigo (zbirko) na pódodo, ker bi rad prepisal nekatere pesmi. Posodi jo. Prigodi se kaj mnogokrat, da prijatelj zopet nadalje posodi knjigo, katera „róma“ iz roke v roko. Dobi jo nazaj (ali pa še sploh ne več) in zgubljen je ves trud, da ni za pogled in rabo. Mar bi spisoval manjše knjižice, naredil krajše skupine, da vendar ni vse uničeno, ako se kaj pripeti, ter najbolj vredne reči kam — skril in ne posodil takemu, ki noče vedeti o ravnanji s tujim blagom.

Vsak je vesel, ako pričakuje kako novo reč; to je nekaj naravnega. Tudi ob jednom sklenu, kako jo bo varoval. Jednako učenci z nekim navdušenjem pozdravijo novo bolj učeno knjigo v novem šolskem letu. Ne bi bili tako srečni, ko bi gledali v 4. 5. in 6. šolskem letu isto knjigo, ker se je naveličajo. Vsak pazljivo posluša in pregleduje novo knjigo, kaj mu kdo pove o njej. Tista radovednost se drži otroka, katero mora učitelj pogostoma vzbujati, ker je radovednost ona lastnost, radi katere se izteka več znanosti v človeško dušo, kakor sicer mislimo.

Otrok prične z radostjo lepo pisati v vsak nov zvezek, ne bi ga dolgo veselilo pisati v zvezek, sešit n. pr. za čas jednega leta. Mora biti samo nekaj listov.

Iz navedenih vzrokov trdim: Knjige naj se prirejajo in izboljšujejo (kakor je bilo dosedaj običajno) jednorazrednicam ter sploh šolam posamezno za jeden ali k večjemu za dva oddelka oziroma razreda.

— ž —
Fert. Luvier

Naši dopisi.

Iz krškega okraja. (Konferencija.) (Konec.) Sedaj razmotriva vsak predmet posebej ter kaže, kako ga je treba učiti, kake posebnosti ima in o čem se razlikuje od drugih predmetov. Dodava opazke, opominja na doslednosti, svetuje, prosi, samo da bi olajšal težko, a sladko nalogo učitelju in učencu ter koristil s tem dobri stvari. Kar je našel dobrega, hvalevrednega pri nadzorovanji, to tudi z veseljem hvali; kar pa slabega, to tudi odločno graja. Plemenitega mišljenja, odločnega postopanja ter prostodušne doslednosti mu je Stvarnik v obilnej meri podelil, in g. nadzornik vsled svojega stališča ni premenil mnenja svojega. Prav zato ga ljubimo i spoštujemo tembolj.

Končujoč svoje predavanje izraža g. predsednik le še željo, da bi bile njega današnje opazke vsprejete kot dobrohoteči navodi v daljno uspešno delovanje. Prepričan je, da se učiteljstvo resno trudi izpolnjevati svoje dolžnosti. Zato ne more kaj, da bi harmonije med učiteljstvom samim in drugimi stanovniki, med učiteljstvom in kateheti in raznimi šolskimi faktorji prav toplo ne polagal na srce. Saj učiteljevo stališče je že samo na sebi težavno. Ako si pa kolegi še sami med seboj grené življenje, ni čuda, da omaga posameznik in ne doseže povoljnega sadu. Naj vsak učitelj vestno izpolnjuje svoje dolžnosti, in harmonija bode nastala sama.

Ves nastop učiteljev v šoli in zunaj šole naj kaže neko dostojansko plemenitost in odločnost. Sploh naj sveti učitelj z lepim vedenjem.

Slednjič pa z radostjo izreče vsemu zbranemu učiteljstvu največje priznanje in pohvalo svojo.

Urno so že potekle skoraj 3 ure. In koliko lepega in koristnega smo uže čuli! Nismo se tedaj protivili odmoru $\frac{1}{4}$ ure, saj je bilo treba uže duška našemu duhu.

O šolski klopi, nje sestavi in uporabi poroča g. Florijan Rozman, učitelj v Krškem. Pred vsem navaja napake, ki se nahajajo pri zdaj navadnih šolskih klopih. Na to navaja prednosti nove klopi ter omenja raznih konstrukcij. Zlasti povdarja vrline svoje izumitve, to je nove „Rozmanove šol. klopi“, katero kaže zbranej skupščini. Ko jo je do cela prerešetal, pokaže tudi svojo drugo izumitev, to je novo „Rozmanovo sestavljeno šolsko desko“. Konferencija mu s ploskanjem in z „dobroklci“ odobri oboje.

Poročevalka gđc. Avgusta Kolnik, učiteljica v Radečah, poročala je v krasnih in jednatih stavkih o „vplivu vzajemnega postopanja učiteljstva na isti šoli na otroško vzgojo“. Bujno je razvila svojo domišljijo na podlagi resnega mišljenja ter s tem pokazala, da jej popolnem pristojna ime „učiteljica“, ter da je vredna imena „vzgojiteljica“. Za njeni izvrstni referat je bila občno pohvaljena; in tudi g. predsednik jej je izrekel pohvalo.

Da se je skrbelo pri konferenciji tudi za okrajno učiteljsko, učiteljsko in šolarsko knjižnico in da se je vse potrebno za to ukrenilo, razumno je samo ob sebi.

Na to se preide k tiskovnim in stvarnim napakam v II. in III. berilu (nove izdaje)

Glavni poročevalec g. Ivan Rupnik, nadučitelj v Leskovci, ušteva, kdo je poslal poročila. Na to stavi nasvete glede izpremembe omenjenih beril, zlasti da bi se izpustili nekateri berilni sestavki iz navedenih vzrokov. (Sprejeto.) Sprejet pa ni bil predlog gledé napasnih izrazov, katerim bi se naj potem debate določila prava oblika.

G. Ravnikar nasvetuje, naj bi „Slov. Matica“ izdala zaznamek o besedah, kako jih je pisati. Oporeka mu g. Levec, češ, učiteljstvo je pač zmožno, da se o nepravilkah pravo domeni, in da bi „Slov. Matica“ tega skoraj gotovo ne storila, (pove razloge, po katerih se je razvidelo, da bi utegnil pač prav imeti). Seveda, takrat je imel na umu izraze, katerim bi pač določila pravo inesto vsaka boljša slovnica, izraze, katere bi moral g. poročevalec prišteti tiskovnim pomotam, ne pa, da bi se o njih še le domenilo, ali celo, da bi trebalo tu kake strokovnjaške-filološke roke. Za to se ne čudimo predlogu g. Lundra, da bi se posredovanjem c. kr. okraj. šol. sveta nastavil na Dunaji črkostavec, zmožen tudi slovenščine, ker bi potem izostalo mnogo tiskanih napak. G. dr. Romih toplo priporoča nasvet Ravnikarjev. G. Pretnar je Levčev pristaš. „Wolfov slovar naj bi določil omenjenim besedam pravo končnico in obliko“, pravi g. Bezljaj, kar se po priporočilu g. nadzornika tudi odobri.

G. Gantar predlaga, da bi se dolge proizvode v berilih ali izpustilo ali pa razrešilo v krajše stavke. (Vsprejeto.)

Mislimo, da se homo čez leto dnij že lahko ponašali z zemljevidom krškega okrajnega glavarstva, katerega izda in založi okrajna učit. knjižnica. Formular zanj že tudi imamo naravnost iz voj. geogr. inštituta na Dunaji. Kaj ne, Krčanje napredujejo.

Za nemški pouk v ljudski šoli se uvedejo Heinrichova berila.

Še nekaj Vas morda zanima: volitve. Da pa ne bom besedil, Vam na kratko povem, da sta bila izvoljena zastopnikoma učiteljskega stanu v okrajni šolski svet za bodočo 6 letno funkcijsko dobo g. Iv. Levec, nadučitelj v Radečah in v ožji volitvi g. Ivan Lapajne, meščanski šolski ravnatelj v Krškem (proti g. Lundru). Gospodoma izvoljencema častitamo, a brezpotrebno bi bilo povdarjati, da bi naj učiteljstvo v resnici zastopala, ker sta že itak znana kot za šolstvo vneta moža. Stalni ter knjižnični odbor sta ostala stara. Pri posameznih nasvetih je došel nek spis v razinotrivanje, kateri se je pa odložil na prihodnje leto.

S tem je bil oficijelni del konferencije končan. G. predsednik zahvali poročevalce za trud in govore, vse pa za njih udeležbo in potrpežljivost želeč jim, da bi mnogo sadu obrodila današnja konferencija. Na to zaključí konferencijo ob 3. uri popoldne.

G. Iv. Lapajne, namestnik predsednikov, zahvali g. predsednika za njegove krasne in mnogo sadu obetajoče govore ter za njega odločno in nepristransko vodstvo konferencije.

A učiteljstvo se še ni razšlo po konferenciji, završeni še niste bili zadnji 2 točki dnevnega vsporeda: zborovanje „Pedagogijskega društva“ v Krškem ter koncert.

Kolike in neprecenljive važnosti je „Ped. društvo“, to ve vsak šolnik. Dasi broji že mnogo udov po širnej domovini, vendar gmotno bi lahko stalo na boljših nogah. Upamo, da prodré kmalu tudi v kroge naše intelegencije, da se tedaj i ne šolski faktorji jamejo zanimati za važno nalogo ljudsko šolske izomike, in da se po njih preseli prava vzgoja otrok med prosto ljudstvo.

Zmračilo se je. A zmračila se niso naša čela, vsaj krasno je bilo taistega dne. Burni hrup mestnega življenja je nekoliko potihnil; tako smo čuli šumenje valov bistre Save. Tudi drobni ptički so že potihnili, le prvenček slavček je še žvrgolel v tihem logu nad Krškem. Posedali smo že nekaj časa po klopek v Gr. vrtu, in čuj! Za blede luno zamrgolelo je tudi nebrojno svetlih zvezdic na nebu, za pomenljivim dném pa je legel na trdno zemljo krepčujoči mrak, ki je naše duše z nova pomlajil. Res, krasno je bilo taistega večera. Pa kako bi tudi ne bilo. Saj je bilo učiteljstvo vsega okraja zbrano v krogu svojega ljubega g. nadzornika, ko si čul najkrasnejše melodije, ki so se izlivale v prijazne harmonije in zraven si še izvedel, zakaj tako. Pelo se je zares fino. Izlasti je pohvaliti ženski zbor, kateri se je pred vsem odlikoval. Čast krškemu ženstvu! Da nas še v prihodnje počastite s koncertom, tedaj ne bo ločitev manj težja od letos.

Julij Slapšak.

Iz kamniškega okraja. (Anton Vrančič †.) Nekoliko pozno prinese vrli naš „Tovariš“ dolžni obolus jednemu tovarišev, a čakal sem vedno, da se kateri sotrudnikov, ki so bili v službovanji z njim v ožji dotiki, spomni ranjčega. Zato mi oprostí blagi Tonček da to še le sedaj storim.

Anton Vrančič je bil rojen dné 4. pros. 1855, kjer mu je bil oče učitelj. Obiskoval je ljudsko šolo v Moravčah in v Ljubljani, dovršil tam i tri realke, pripravljajni tečaj in prvi letnik na učiteljsči, ostali dve leti pa v Mariboru. Po dovršenih študijah vrnil se je na Kranjsko, ter dobil prvo službo v Trebnjem, kjer je služboval okoli 2 leti. Od tu se preseli v Metliko, kjer je i nekaj nad 2 leti služboval. Ko pa je bila razpisana služba v Zagradcu, kjer mu je bil brat župnik, kjer so stanovali i njegovi stariši ter ljubljena sestra, prosil je za Zagradec, kar je tudi dobil. Tu si je zbral svojo družico. To je trajalo več let. Ko pa je njegov brat zaradi hude bolezni dobil drugo službo in so se stariši preselili v Ljubljano, ni hotel več tam ostati ter prosil za Dolsko. Tu je prav zadovoljno živel. Zrak, ko domač, mu je ugajal, število otrok ne preveliko, spoštovan od občanov, ljubljen od učencev ter do svojih starišev v Ljubljani po železnici zvezan.

Zaradi družinskih razmer menjal je s tedanjim učiteljem g. Zupanom ter se zopet vrnil v Zagradec. Vedno slabotnega zdravja, pešal je zadnja leta bolj in bolj, k temu je pripomogla še smrt njegovih bratov in starišev, katere je prav sinovsko ljubil.

Bilo je nekega šolskega dné, ko se srečava v Ljubljani. Precej se odločim nadzornikom, ter ga šaljivo-resno baram, kaj je z njegovo šolo. A ko mu natančneje pogledam v obraz, vidim roseče oko in čujem besede, koje so razodevale žalost, ker mu je oče umrl; unaknil sem svojo nagajivost ter mu v zadoščenje obljubil, da hočem i jaz k pogrebu, akoravno se mi je zaradi dolge poti mudilo. Hodila sva skupaj, pogovarjala se to in ono, a vselej govorico zopet napeljal na svoje ljube stariše. Da, mislil sem si, kdor hoče ljubezen obuditi, mora sam ljubiti. Tak mora učitelj biti.

Na vrh teh udarcev moral je poučevati nad 170 otrok in v kakšni sobi! A jenjal ni; ker ni mogel že več prosto hoditi, lezel je ob palici v šolo, čakaje, kdaj dobi odpust. Dobil ga je veliki teden ter črez mesec dni tega prestal, umrl je 23. mal. travna 1894, zapustivši milo mu soprogo in tri ljubljene hčerke, od katerih je najstarejša 8 let, najmlajša 20 mesecev stara.

Njegov pogreb, katerega se je udeležilo 18 učiteljev in učiteljic in veliko ljudstva, pokazal je, kako je bil priljubljen. Marsikatero oko odraslega je rosilo, ni čuda, da so otroci tugovali za svojim učiteljem.

Po slavi ni hrepenel, družtine ni iskal, bil je najraje doma kot ljubeznjiv soprog in skrben oče, a kadar so se zbrali tovariši v posvetovanje, njega ni manjkalo. Brigal se je za vse gibanje na šolskem polji, ter gmotno podpiral. O prostih urah bavil se je rad s sadjerejo, katero je navzlic nedostatnim šolskim vrtom, otroke vedno poučeval.

Ti pa blagi Tonček končal si že svojo zemeljsko pot; veselih trenutkov nisi užival, kajti niso Te poznali; marsikaj si prestal, a najbolj mučilo je Tvoje blago srce bolest in nesreča drugih; zaslužil si, po človeškem mišljenji sicer prerani pokoj, a Bog je sklenil tako, torej: V miru počivaj!

Lisčan.

Društveni vestnik.

Izpod Leskovega grma dné 25. listopada t. l. (Izv. dop.) Dné 2. listopada je imelo učiteljsko društvo kranjskega šolskega okraja svoj občni zbor. Udeležba je bila razmerno precej obilna. V novi odbor so bili izvoljeni sledeči gg.: nadučitelj Drag. Česnik predsednikom, nadučitelj Andr. Kmet podpredsednikom, nadučitelj M. Bregant tajnikom, učitelj Fr. Luznar blagajnikom; odborniki pa: nadučitelj Drag. Benedik, učitelj Jan. Kuhar in gospica učiteljica M. Rooss

Občni zbor se je kolikor možno oziral na dejanske potrebe in marsikaj ukrenil, da se v zadnjem času nekoliko razrahljanemu društvu zagotovi obstoj. Obžalovati je sicer, da nekateri prav zaslužni in delavni gospodje niso v odboru, a nadejamo se, da bodo društvo istotako podpirali s svojimi svetom in svojimi izkušnjami.

Zajedno se pa drznem ob tej priliki apelovati še enkrat na vse p. n. gospice tovarišice in gg. tovariše, da izvolijo ne samo pristopiti društvu, ampak privabiti mu tudi kakega prijatelja-podpornika. Ponavljam iskreno željo, naj bi ostalo društvo vez bratske sloge med nami, naj bi ono združevalo vse vrle moči k vzajemnemu, plodonosnemu delovanju, naj bi postalo izraz -- zrcalo solidarnega slovenskega učiteljstva našega okraja! Delajmo tedaj čast društvu in — samim sebi!

Pivčan.

V e s t n i k.

God presvetle cesarice se je po vseh šolah slovesno praznoval s sv. mašo.

Osobne vesti. G. *Francišek Schiffner*, učitelj v Rudniku pri Ljubljani je imenovan 4. učiteljem na mestni nemški deški šoli v Ljubljani. G. *Slavoj Kleč* je dobil 3. mesto na mestni deški šoli v Ljubljani in g. *Josip Janovsky* pa 2. mesto na tej šoli. Gdč. *Pavla Kren* je dobila začasno 3. učno mesto v Knežaku. G. *Francišek Gärtner*, učitelj v Velešovem je imenovan 4. učiteljem na deški šoli v Kranji. Gdč. *Pavla Wölfling* iz Velikih Lašč je dobila 4. mesto, g. *Viktor Jaklič* 3. mesto in g. *Albert Sitsch* pa 2. mesto na štirirazrednici v Št. Vidu nad Ljubljano. Gdč. *Olga Wurner* je imenovana na 3. mesto na Bledu. G. *Rapé Andrej*, učitelj v Zalemlogu, je moral k vojakom. Gdč. *Marija Pajsar*, učiteljica v Trnovem na Notr. se je odpovedala službi; na njeno mesto je stalno imenovana gdč. *Alojzija Bizail*, učiteljica v Črnem Vrhu. Na Ostrožnem Brdu in v Podkrajju v postojnskem okraju se je vpeljal ekskurendni pouk; prvega opravlja g. *A. Pegan* iz Suhorija in družega pa g. *Jos. Kostanjevec* iz Cola.

Izpit učne usposobljenosti. V zadnjem listu smo poročali o vspehu teh izpitov. Med to poročilo se nam je vrnila neljuba pomota. Namesto „Izpit učne usposobljenosti so prebili“ mora stati: „K izpitu učne usposobljenosti so se oglasili“. V tem zmislu nam je poročal tudi naš poročevalec, kajti do istega dné, ko smo dobili poročilo v roke, je prebilo izpit šele najst kandidatov, ne pa kandidatnje, katere so delale izpit pozneje. Zato naj vse opazke o vspehu kandidatnje izostanejo. O izidu izpitov kandidatnje bomo poročali pozneje. *Ured.*

Občni zbor „Slovenskega učiteljskega društva“ bode dne 28. grudnia. Dnevni red bomo objavili v prihodnji številki.

Drugi „večer“ Slovenskega učiteljskega društva bode dne 27. grudnia v dvorani Hafnerjeve pivarne z naslednjim dnevnim redom: 1.) Poročilo c. kr. okr. šolskega nadzornika g. Andreja Zumra „*O Lvovski razstavi*“. 2.) *Vojna iz l. 18. — zgodovinsko predavanje*. O tem bode predaval g. *Francišek Črnagoj*, učitelj v Šmartnem pod Šmarno Goro. 3.) Prosta zabava. K temu „večeru“ se vljudno vabijo člani in prijatelji društva. Začetek ob $\frac{1}{2}$ 8. uri zvečer.

Iz postojinskega okraja. Predsednik učiteljskega društva za postojinski šolski okraj prejel je sledečo Najvišjo zahvalo:
„Štev. 150

Preds. Blagorodnemu gospodu Martinu Zarniku, nadučitelju in šolskemu v diji v Trnovem. Njihovo c. in kr. Apostolsko Veličanstvo blagovolilo je najmilostneje zapovedati, da se izreče učiteljskemu društvu za Postojinski okraj za najudaneja vošila, povodom Najvišjega inuendeva doprinešena — Najvišja zahvala.

O tem obvestim Vaše blagorodje vsled dopisa kabinetskega urada Njihovega Apostolskega Veličanstva z dne 8. vinotoka t. l. štev. 486 oziroma vsled odloka visocega c. kr. deželnega predsedništva z dne 13. vinotoka 1894 štev. 2950 (preds.) z ozirom na brzojav z dne 4. vinotoka t. l. v uljudno daljno ukrenitev in vednost.

V Postojini, dne 3. listopada 1894.

C. kr. okrajni glavar:

*Gozani s. r.**

Pokončna pisava prepovedana. Češki deželni šolski svet je ukazal, da se morajo v vseh šolah poskusi o pokončni pisavi ustaviti. Tudi tisti učenci, ki so do zdaj pokončno pisali, naj zopet ležeče pišejo. — Na Dunaji in na Koroškem se tudi zoperstavljajo pokončni pisavi.

Slovenci!

Družba sv. Cirila in Metoda nosi v sebi vesolnje Slovenstvo, a najmilejši so jej ta trenotek rojaki onstran Karavank. Zakaj? Zato, ker smo storili za nje dosedaj najmanj. Vendar pa jim je materina beseda tako ljuba, kot nam vsem drugim Slovencem in ohraniti jo želé sebi in svojim potomcem prav tako, kot jo želimo mi vsi.

Že dolgo časa je iz navedenega vzroka v namenih podpisane družbe slovenska ljudska šola v Velikovci na Koroškem. Vodstveni seji naše družbe sklep pa je bil te dni tak, da začnemo s prihodnjo pomladjo zidati v Velikovci slovensko šolo, ki bode štiri-razredna in izročena čč. šolskim sestram iz materine hiše v Mariboru. Že imamo prav blizu mesta za 1.250 gld. nakupljen tej šoli prelep stavbeni prostor, šola z bivališčem za sestre pa nas utegne stati krog 15.000 gld.

Rojaki po vseh pokrajinah našega ozemlja! Naša Velikovška zadeva Vam bodi, prosimo Vas, pri srci tako, kot so Vam pri srci Vaše najožje rodbinske zadeve. In Ti rodoljubno ženstvo po Slovenskem! Ti si v naši družbi spricalo požrtvovalnosti, o kakoršni ni vedela praviti do danes slovenska zgodovina. V svesti smo si tega, da boš tudi ob tej naši koroški šoli našlo srečnih potov in onih načinov — ki Ti je naréče Tvoja domoljubna iznajdljivost.

Vsak „Vodstvu družbe sv. Cirila in Metoda“ prispeli najmanjši dar nas je volja objaviti v naših časopisih.

Slovenci! S tem označenim Vam činom bomo stopili pač mogočnim korakom naprej v prosep *verskih* teženj med nami; v prosep *dinastičnemu* čutu našega ljudstva; v prosep in brambo naše *narodnosti* v ljubljeni slovenski domovini.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

Ljubljana, 19 listopada 1894.

Luka Svetec,
podpredsednik.

Tomo Zupan,
prvonestnik.

Andrej Zamejic,
od družbinega odbora.

Odlikovanje. Pri deželni učni razstavi v Gorici so se poleg učiteljev goriške pokrajine udeležili: „Pedagogiško društvo“ in gg.: Bezljaj, Gabršek in Lapajne v Krškem, ki so dobili za izložena književna dela častna priznanja.

Učiteljsko društvo za radovljiški okraj bode zborovalo dne 27. grudnia v Radovljici. Začetek ob 10. uri. Poročala bodeta gosp. Karol Simon o „Umetnosti v obrtu“, a gosp. Ljudevit Stiasny o „Lepopisji na višji stopinji“. K obilni vdeležbi vabi **odbor**.

V okrajne šolske svete je imenoval deželni odbor te-le p. n. gospode: Za ljubljansko okolico: *Jož. Fr. Seunig*, grajšček na Bokavcih, *Gabrijel Jelovšek*, župan in po-

sestnik na Vrhniki; za Radovljico: *Frid. Homan*, trgovec in posestnik v Radovljici in *Jan. Vurnik*, posestnik in kipar v Radovljici; za Krško: *Viljem Pfeifer*, posestnik in poslanec v Krškem, dr. *L. Mencinger*, odvetnik v Krškem; za Kranj: *J. Hubad*, vodja gimnazije v Kranju, *Janko Urbančič*, grajščak na Turnu Predvorom; za Litijo: *Luka Svetec*, notar v Litiji, *Štefan Jaklič*, župnik v Št. Vidu pri Zatični; za Postojno: *Fr. Sajovic*, duh. svetnik in župnik v Slavini, *Matej Lavrenčič*, posestnik in dež. poslanec na Vrhpolji pri Vipavi; za Logatec: *Karol Puppis*, župan v Logatci in *Alojzij Pogačnik*, trgovec v Cerknici; za Kočevje: *Ed. Hofman* in *Primož Pakiš*, dež. poslanec v Sodražici; za Novo Mesto: dr. *Fr. Detela*, gimnazijalni ravnatelj v Novem Mestu, dr. *J. Marinko*, gimnazijalni profesor v Novem Mestu; za Črnomelj: *Fr. Dorgan*, prošt v Metliki in *Jan. Schweiger*, župnik v Radovici; za Kamnik: *Ivan Murnik*, posestnik in trgovec v Kamniku; *Janko Kersnik*, notar in grajščak na Brdu.

Č. gg. člani vdovskega učiteljskega društva se prosijo, da vsa pisma, poročila itd. pošiljajo pod naslovom: „Vdovsko učiteljsko društvo v Ljubljani, Sv. Jakoba trg“.

Nagrobni spomenik r. *Rudolfu Dolencu* je postavilo „učiteljsko društvo postojnskega okraja“ dne 25. vinotoka na Planini pri Vipavi.

Fran Josipova slovenska višja deklška šola se bode otvorila že početkom prihodnjega šolskega leta v Ljubljani.

Šolarske kuhinje, katere jako pospešujejo šolsko obiskovanje, ustanavljali so učitelji že sedaj pogostoma, seveda le tam, kjer se je dobilo zadosti podpornikov. Štajerski šolski voditelj Šegulja pa dokazuje javno, da je to povsod mogoče, tedaj tudi v najrevnejših krajih, ako učitelj otrokom naroči, da v poletnem času nabirajo užitne gobe, katere se potem posuše in hranijo najbolje v obešenih vrečah pod streho. Seveda mora učitelj nabiranje gob nadzorovati, da se med prave ne utihotapijo strupene. Najbolje je tedaj, ako šolski voditelj vse to sam oskrbuje. Da so gobe jako tečna hrana, o tem gotovo ne dvomi nihče. Tudi se morejo raznovrstno pripraviti.

Na Španskem je pri otvoritvi nove šole v Burgos-u naučni minister med drugim povedal to, da Španska dolguje sedaj 10 milijonov pesetov (blizu 248.000 gld.) učiteljem na plači. — a.

30 otrok zasutih. V otroškem zavetišču blizu Neapolja na Laškem zrušila se je 22. kinovca streha baš v trenutku, ko so otroci bili v igralnici. 30 otrok je zasulo. Učiteljica je večkrat, a vselej brezuspešno prosila, da naj se popravi streha. — a.

Analfabeti. Po uradnih naznanilih, so med 1000 novincev v Švediji 4, v Švici 5, v Nemčiji 12, v Holandiji 18, na Francoskem 123, na Angležkem 127, v Belgiji 154, v avstrijsko-ogerskej monarhiji 388, na Laškem 480, na Španskem 700 in v Rusiji 738 analfabetov. — a.

Pozabljivost. Komu se še ni pripetilo, da mu je kar hipoma iz spomina ušlo ime ali število, katero je hotel ravnokar imenovati. Taka pozabljivost spravi človeka pogostoma v zadrego ali pa v zasmeh. Človeku se zdi, da ga ima na jeziku (tako ljudje pravijo), a ga ne more izreči. Misli in misli, a zastoj. Mogoče se ga spomni, ko je že prepozno. O tej pozabljivosti je nedavno dr. Jung v Parizu objavil članek, v katerem dokazuje, da se ta napaka spomina edino le pri možkih opazuje. Dr. Jung sklepa iz raznih opazovanj, da je tej prikazni vzrok prehudo pušenje. Ljudje, katere je imel radi te napake v oskrbi, so bili večinoma hudi kadilci, nekateri so celo trpeli za ostrupljenjem nikotina. Dalje pa trdi dr. Jung, da nekadilci ne trpe nikdar na tej bolezni spomina. — a.

Obrtne strokovne šole. V Avstriji je šest vrst obrtnih strokovnih šol in sicer: 1.) za šivanje čipek in za umetno vezenje; 2.) za tkalstvo in pletarstvo; 3.) za lesne in kamenske obrte; 4.) za keramiško in steklarsko industrijo; 5.) za kovinsko industrijo; 6.) za ostale druge raznovrstne stroke. Na teh šolah je bilo lani vpisanih 9214 učencev in učenek in sicer 3283 rednih, 413 hospitantov, 2265 frekventantov, 1952 večernih in nedeljskih učencev, 1301 frekventant sicer. Prve vrste šol je 15, s 477 gojenci in 46 učnimi močmi, med njimi ljubljanska s 47 gojenkami in 7 učnimi močmi; druge vrste 30 z 2813 gojenci in 169 učnimi močmi; tretje vrste 29 s 3208 gojenci in 234 učnimi močmi, med njimi ljubljanska s 67 gojenci in 11 učnimi močmi; četrte vrste 7 s 1643 gojenci in 73 učnimi močmi; pete vrste 11 s 681 gojenci in 82 učnimi močmi; šeste vrste 4 s 392 gojenci in 16 učnimi močmi.

Šolsko. V Avstriji je bilo lani dvojice *državnih* šol za umetne obrte, 16 državnih obrtnih šol, 10 občnih rokodelskih šol, 4 obče risarske šole, 2 šoli za risanje modelov, 10 višjih trgovinskih šol z državno podporo, 8 družih trgovinskih zavodov z dnevnim poukom in državno podporo, 32 trgovinskih nadaljevalnih šol z državno podporo, 4 mornarske šole, 11 šol za babice, jedna za živinozdravstvo in podkovstvo.

Možkih pripravnic štejemo v Avstriji 43, in sicer 21 nemških, 10 čeških, 3 poljske, 4 poljsko-rusinske, jedno nemško-slovensko v Ljubljani, jedno nemško-slovensko-laško, jedno hrvaško in jedno laško. Le štiri pripravnice štejejo po več kot 200, le šest (izmed njih ljubljanska) po manj kot sto gojencev. Manj kot v Ljubljani je pripravnikov le v Bolcanu (95), Reichenbergu (77), Pilsnu (83), Borgo-Erizzo (86) in Roveretu (90). V Ljubljani jih je pa 96 in se je še število v primeri z lanskim letom za 10 pomnožilo. Napredovalo je 21 pripravnic, jednaka je ostala jedna, nazadovalo jih je pa tudi 21. — Največ pripravnikov šteje češka pripravnica v Pragi, namreč 220. — Število vseh pripravnikov znaša letos 6071, lani je pa znašalo 5742.

Zenskih pripravnic štejemo v Avstriji 18 z 2775 učenkami (lani 2714). Po poučnem jeziku jih je 9 nemških, 2 češki, 1 poljska, 2 poljsko-nemško-rusinski, 1 nemško-slovenska v Ljubljani, 1 laško-nemško-slovenska, 1 hrvaška in 1 laška. Pet jih šteje po več kot 200 nčenk, šest (med njimi ljubljanska s 97 učenkami) po manj kot 100. Manj kot v Ljubljani je učenk še v Lincu (82), v Gradcu (96), v Črnovicah (86) in v Dobrovniku (81). — Najbolj obiskovane so pripravnice krakovska z 240 in obe praški z 238 (češka) in 222 (nemška) učenkami. Ljubljanska pripravnica je napredovala za 6 učenk; poleg nje je napredovalo še 9 drugih pripravnic, tri so ostale jednake, pet jih je pa nazadovalo.

Zahvalo „Národní Šoli“ za mnogo šolskega blaga izreka šolsko vodstvo v Horjulu.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 1580

o. š. sv. Ker si je dotični učitelj pridobil učno usposobljenost, razpisuje se začasno popolnjena služba učitelja-voditelja na jednorazrednici v Olševku z dohodki IV. plačilnega razreda in s prostim stanovanjem v stalno popolnitev.

Obrok za prošnje do dne 15. grudnia 1894.

C. kr. okrajni šolski svet v Kranji, dne 18. listopada 1894.

Št. 1492

o. š. sv. Na trirazrednici v Velikih Laščah se razpisuje 3. učno mesto s prijemki IV. plačilnega razreda v stalno, oziroma začasno namestitvev.

Prošnje je vlagati do dne 20. grudnia t. l. pri podpisnem oblastvu.

C. k. okrajni šolski svet v Kočevji, dne 27. listopada 1894.

Št. 1252

o. š. sv. V Logaškem okraju se razpišete dve učiteljski službi, prva zaradi definitivno, druga eventualno tudi zaradi provizorične podelitve, obe z dohodki IV. plačilnega razreda in s prostim stanovanjem, in sicer

1.) drugo učiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli pri sv. Vidu nad Cerknico,

2.) drugo učiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Črnem Vrhu nad Idrijo.

Pravilno opremljene prošnje je poslati tukajšnjemu uradu do 3. grudnia 1894.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatci, dne 18. listopada 1894.

Št. 2219

dr. sv. C. i. M. Na otroškem vrtcu v Pevni pri Gorici je pop. uti s prvim prosincem 1895 služba izprašane otroške vrtarice z letno plačo 300 gld.

Prošnje se do 8. grudnia 1894 vlagajo pri podpisnem vodstvu.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, dne 11. listopada 1894.

Spominjajte se „učiteljskega konvikta“ pri raznih prilikah in zborovanjih!

«Učiteljski Tovariš» izbaja na 1 1/4 poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. udnine.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 1; naročnino pa prejema gospod A. Kecelj v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 2.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.

Izdavatelj in lastnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.

Tisek R. Miličeve tiskarne v Ljubljani.